

Asia: VN/727/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Esityksen tavoite jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelujen yhteensovittamisesta on hyvinkin kannatettava. Samoin palvelujärjestelmän uudistaminen siten, että työikäisen väestön osaamisen kehittäminen olisi aiempaa tiiviimmin kytketty työelämän tarpeisiin sekä alueiden elinkeinojen ja elinvoiman kehittämiseen ja uusintamiseen. Suorastaan olennaista esityksen pohjana ja palvelukeskuksen toiminnan onnistumiseksi on opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön poikkihallinnollisen yhteistyön tiivistäminen keskenään sekä työelämän järjestöjen ja aluehallinnon kanssa.

Hieman epäselväksi kuitenkin jää se koordinaatio ja rakennekin, jolla osaamisen kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa, osaamistarpeiden ennakointia, osaamispalveluiden uudistamista ja hankkimista edistetään ja alueiden yhteistyörakenteita tuetaan. Alueet ovat hyvin erilaisia haasteineen ja mahdollisuuksineen. Osaamisen edistäminen ja tukeminen on mitä suurimmassa määrin näihin sidottua ja elinvoiman varmistamisen kannalta suurimerkityksistä.

Alueilla, esimerkiksi Etelä-Karjalassa, on useita toimijoita, verkostoja ja yhteistyöryhmiä liittyen mm. ennakointiin, työllisyyteen sekä elinikäiseen ja jatkuvaan oppimiseen. On tärkeää, että näiden ja perustettavan, Opetushallituksen erillisyyksikkönä toimivan palvelukeskuksen välistä yhteistyötä koordinoimaan osoitettaisiin erillinen alueellinen ja selkeä vastuutaho, jotta yhteistyö on kiinteää ja aidosti vaikuttavaa. Tähän kuitenkin tulee varata alueellista resursointia.

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä tehtävistä

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen tehtävinä olisivat sen toimialaan liittyvä tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittäminen ja koordinointi, osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointi, koulutuksen ja muiden osaamispalvelujen valtionavustusten myöntäminen ja hankinta sekä alueellisten ja muiden yhteistyöverkostojen tuki ja vaikuttavuuden edistäminen. Tehtävät muodostaisivat toiminnallisen kokonaisuuden, jolla tavoitellaan uutta vaikuttavuutta. Ennakointitehtävä ja -tieto muodostaisivat perustan palvelukeskuksen koko toiminnalle.

Palvelukeskuksen keskeinen tehtävä olisi arvioida työikäisen väestön osaamistarpeiden kehittymistä eri aikajän-teillä (lyhyt, keskipitkä ja pitkä aikaväli) sekä alueellisesti että kansallisesti. Esityksessä (s. 14) on tunnistettu valtionhallinnon ennakointitoimijoita, kuten Opetushallituksen ennakointitoiminto sekä työ- ja elinkeinohallinnon ennakointitoimijat ELY-keskuksissa ja TE-toimistoissa. Kansallista ennakointia on selvitetty vuonna 2020 Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan tutkimushankkeessa, jossa on tunnistettu laaja ennakoinnin yhteistyöverkosto. Ennakointityötä Suomessa tekee laaja ekosysteemi, joka sisältää ministeriöiden lisäksi tutkimuslaitoksia, virastoja ja viranomaisia, maakuntien liittoja, kuntia, yrityksiä, järjestöjä sekä muita toimijoita.

Valmisteilla olevassa laissa alueiden kehittämisestä (ym.) ja hallituksen esityksessä eduskunnalle säädetään muun muassa maakunnan liiton tehtävistä. Siinä maakunnan liitto vastaa aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta ja siinä tehtävässä muun muassa seuraa ja ennakoii aluekehitystä sekä toimintaympäristön ja osaamistarpeiden muutoksia. Liitto on siten jatkossakin keskeinen toimija alueen osaamistarpeita arvioitaessa ja tulisi muiden muassa huomioida palvelukeskusyhteistyön osapuolena. Jäljempänä esityksessä (s. 16) maakuntien liitot on toki tunnistettu osaksi alueellista yhteistyöverkosta.

Alueellisen tilannekuvan laatiminen ja sen perusteella tehtävät ehdotukset koulutustarjonnan suuntaamisesta ja toteuttamisesta yhteistyössä alueen koulutuksen järjestäjien ja koulutuspalvelujen tuottajien kanssa tukee parhaimmillaan alueiden elinkeinon kehittymistä alueiden erityispiirteiden ja mahdollisuuksien pohjalta. Ennakointitiedon pitää olla alueellistettua, valtakunnalliset tiedot eivät anna riittävästi eväitä alueen koulutuksen järjestäjille, joiden autonomiaa ja toimintaedellytyksiä ei myöskään tule kaventaa uuden toiminnan ja sen rahoituksen myötä.

Huomiot palvelukeskukselle esitetystä hallintomallista

Palvelukeskuksen ohjauksesta vastaavat yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö. Tätä kannatamme. Palvelukeskusta ohjaavat strategiset valinnat ja toimintasuunnitelmat tulisi valmistella yhteistyössä, jossa myös alueiden toimijoiden äänet pääsevät kuuluviin.

Alueellinen koordinaatio tulisi selkeästi varmistaa, jotta toiminta on kattavaa, tehokasta ja vaikuttavaa.

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä koulutus- ja osaamispalveluiden rahoitusmuodoista

Palvelukeskuksen toiminta ja rahoitus ei saa vaarantaa koulutuksenjärjestäjien valtionosuus- tai perusrahoitusta.

Muut huomiot esitysluonnoksesta

-

Laihanen Anna-Leena
Etelä-Karjalan liitto - Aluekehitys